

คนไทยกับนิสัยในการอ่าน

ปราโมทย์

กระมุท

ใครที่เคยดูหนังฝรั่ง ถ้าลองสังเกตจะพบว่าฝรั่งนั้นมันนิสัยที่ด้อยอย่างหนึ่ง คือ การอ่านหนังสือ จะเห็นว่า ไม่ว่าจะในสถานการณ์เช่นไร หากมีเวลาว่างละก็จะต้องอ่านหนังสือ จะเป็นทหาร อยู่ในแนวรบ เป็นนักเผชิญโชค นักล่าสัตว์อยู่ในป่าก็เถอะ ก็ยังมีเวลาอ่านหนังสือ ดูแล้ว ลองมาถามตัวเองดูบ้างว่า แล้วคนไทยเราละ

คนไทยเรานิสัยรักการอ่านบ้างรึเปล่า

ผมเคยถามปัญหาเกี่ยวกับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษามาหลายคนแล้ว ได้คำตอบทั้งทางบวกและทางลบ

บางคนก็ว่า *รักการอ่าน* คนไทยมีนิสัยรักการอ่านเหมือนกัน ดูจากตามริมฟุตบาท แผงให้เช่าหนังสือ หรือตามร้านกาแฟก็ยังมี จะพบสมาชิกที่อ่านจับกลุ่มอ่านการ์ตูนกันทั่วไปในสมาชิกกลุ่มเยาวชน ถ้าถึงรุ่นสภากาแฟละก็ ดูได้จาก น.ส.พ. แต่ละฉบับนั้นปะไร วันเดียวอ่านกันจนขาดคิดมือเลยเชียว

แต่บางคนก็เห็นตรงข้าม พอถามปัญหาที่ร้องยี้ทันที พร้อมกับแถมท้ายว่า *อีกนานครับ คนไทยเราขี้ขาด*

นิสัยทางนอกรวม จะเป็นเพราะอ่านไม่ออก หรือไม่มีหนังสือจะอ่าน หรือเป็นเพราะไม่ได้รับการปลูกฝัง
ในเรื่องนี้อาจเป็นได้ทุกคน

ก็แล้วแต่ใครจะให้เหตุผลไปละครับ แต่ในความคิดผมนั้น คิดว่าก่อนจะตัดสินใจว่า คนไทยเรามีนิสัย
รักการอ่านหรือไม่ เราลองมาพิจารณาที่คำว่า นิสัย กันก่อน

นิสัย นั้น นักจิตวิทยาให้ความหมายว่า หมายถึงการกระทำที่ได้มาหรือเรียนรู้มาอย่างหนึ่ง ซึ่งได้แสดง
อยู่เป็นประจำ หรือพูดตามภาษาชาวบ้านก็คือ ความประพฤติ หรือการกระทำที่เคยชิน ตามหลัก
จิตวิทยานั้นคือว่า นิสัย เป็นสิ่งที่ปลูกฝังและฝึกหัดกันได้ คิดว่าเราคงเคยได้ยินคำพูดเหล่านี้มาบ้าง เช่น

ลูกใครนะ ท่อแม่ไม่สอนรีไร นิสัยแย่มาก
เด็ก ร.ร. นิสัยเกเรทั้งนั้น ครูสอนยังไม่ทัน
นิสัยทนทนเที่ยวกันเป็นนิสัย ไม่มีใครอบรมสั่งสอนรีไร
อาฯ

เมื่อนิสัยเป็นเรื่องที่ปลูกฝังได้ ฝึกหัดได้ เราน่าจะลองพิจารณาก่อนไปว่า เราได้ปลูกฝังและฝึกหัดนิสัย
รักการอ่านในสังคมของคนไทยเราแล้วรึยัง

ลองพิจารณาได้เรื่องราวมาตั้งแต่ก่อนเด็กจะเข้าโรงเรียนก็ได้ จะเห็นว่านิสัยก็ไม่ได้ทิ้งหลาย ในระยะนี้
ขึ้นอยู่กับทางบ้านเป็นสำคัญ หลับตานึกดูเอาเองเถอะว่า จะมีพ่อแม่สักกี่ครอบครัวในสังคมแบบไทยๆ
เรา ที่ได้เคยปลูกฝังนิสัยในการอ่านให้แก่ลูกๆ ครอบครัวศาสนาไม่ต้องพูดถึงละ สักหนึ่ง
เปอร์เซ็นต์ก็เห็นจะยากที่จะมองเห็นความสำคัญค่านนี้ ดูจากครอบครัวที่พ่อแม่อยู่ในชั้นที่เรียกว่าได้รับ
การศึกษาก็เถอะ จะมีสักกี่เปอร์เซ็นต์ที่พยายามปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่ลูกๆ ยิ่งสงสัย มีพ่อแม่
สักกี่คนที่ ดึกจะหาหนังสือภาพสวยๆ ให้ลูกดู หาหนังสือที่หาได้ง่ายๆ มาอ่านให้ลูกฟังโดยให้ลูกดูภาพ
ประกอบ หากการค้นคว้าสำหรับเด็กมาให้ลูกอ่าน ฯลฯ เป็นการเตรียมเด็กก่อนเข้าโรงเรียน อาจจะมีแต่
คงน้อยเปอร์เซ็นต์ ที่เคยได้สอนแม่ก็จะต้องออกมาในแนวที่สวนทางกันเสียมากกว่า เช่นบางคนที่ทำกิน
อยู่กับการสอนเด็กแท้ๆ ทั้งบ่นแถมว่า โอ๊ย ลูกคนอื่นท่องได้ แต่ลูกตัวเองสอนไม่ไหวหรอกนะ เคยไม่สอน
เสียเลยคิดว่า (หมท่เอง) เป็นเสียยังละครับ แล้วมันจะรักการอ่านกันได้อย่างไร ในเมื่อเราไม่พยายาม
ปลูกฝังนิสัยทางด้านนี้ให้แก่เด็กๆ ของเราเลย

(อ่านต่อหน้า ๓๓)

มากตอนระยะอยู่ในวัยเรียนกันบ้าง ซึ่งเป็นระยะที่น่าจะส่งเสริมการอ่านกันได้มากที่สุด แต่ก็ไม่ได้เพียงความหวัง หรือความมุ่งหมายที่เขียนเอาไว้ในแผนการศึกษา หรือหลักการของสถาบันต่าง ๆ เท่านั้นเอง ในแง่การปฏิบัติจริง เราไม่ได้ทำ (ไม่ใช้ทำไม่ได้) เพราะว่าเท่าที่สังเกตกระบวนการเรียนการสอนในบ้านเมืองเรานั้น ผมเห็นว่าของเราใช้วิธีเดียวกันหมด ไม่ว่า ประถม มัธยม หรืออุดมศึกษา จะต่างกันบ้างก็เพียงความยากง่ายของเนื้อหาวิชา แต่ถ้าวิธีการละก็ ขอยืนยันว่าเหมือนกัน คือ วิธีจำเอาจากขีปากของผู้สอนอย่างเดียว ถ้าเจอผู้สอนที่ปากสะอาดก็ดีไป ช่วยให้เก็ทที่ศนะ แนวความคิดที่ดีได้บ้าง แต่ถ้าเกิดไปเจอผู้สอนที่ปากไม่ค่อยสะอาดนัก ลักแคว่ไปคว้ามาแล้ว เล่าต่อจากหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง ซึ่งผู้สอนยึดเป็นสรณะ ก็ชวยไป แต่ดูเหมือนการศึกษาในบ้านเมืองเราก็นิยมวิธีการนี้อยู่ ฉะนั้น จึงไม่เป็นการแปลกอะไรที่พบว่า บัณฑิตที่จบออกไปแล้ว ยังไม่รู้จัก แม้แต่ สารานุกรมไทย ก็เยาะกนที่เข้าใจว่า สารานุกรมไทยก็คือ พจนานุกรมไทย ก็ยังพอจะเดินชนกันได้ในห้องมหาวิทยาลัย ไม่ถึงกับต้องถามเกี่ยวกับหนังสืออื่นไกลหอกครับ

แต่ใจผมมันยังไม่โทษผู้เรียนทั้งหมดหรอกครับ เพราะเหตุการณ์มันบังคับให้ต้องพึ่งวิธีจำขีปากนี่นา ก็ในเมื่อจะไม่ให้จำขีปากผู้สอน แล้วจะให้ไปจำจากที่ไหนในเมื่อ หนังสือที่จะให้อ่านมันไม่มี ดูจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งที่รี ซัดมาก เคียวนเมืองไทยมีมหาวิทยาลัยทั่วทุกภาค มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งต้องถือหลักสำคัญประการหนึ่งว่า ห้องสมุดเป็นคลัง เป็นขุมความรู้ของมหาวิทยาลัยที่จะต้องรวบรวมหนังสือต่างๆ ไว้ให้พร้อมมูล เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้บริการได้เต็มที่ แต่ตามข้อเท็จจริงปรากฏว่ามหาวิทยาลัยในเมืองไทยที่มีห้องสมุดอยู่ในชั้นนำพอใจมีอยู่ ๒ - ๓ แห่งเท่านั้นเอง (อย่าต้องเอ่ยชื่อเลขที่นะ เดียวจะว่าเป็นการเขี้ยวกัน)

ถ้าดูห้องสมุด ร.ร. มัธยมบ้างก็นับโรงได้ก็เดียวที่มีห้องสมุด ส่วนระดับประถมนั้นขอให้เมินเสียเถอะ ไม่ใช่เพียงแค่ไม่มีในขณะนี้ แต่อนาคตก็คิดว่าอีกนานกว่าจะมีห้องสมุดได้ ในเมื่อไม่มีแหล่ง ไม่มีหนังสือจะให้อ่านแล้ว จะให้รักการอ่านกันได้ยังไงล่ะครับ

ยังพอเลยวัยเรียนออกไปประกอบอาชีพด้วยแล้ว ยังไม่ต้องห่วง ขนาดอยู่ในวัยเรียนซึ่งไม่ต้องมีภาระอะไรยังไม่อ่าน จะให้อ่านตอนออกไปประกอบอาชีพ มีภาระหน้าที่รับผิดชอบเพิ่มขึ้นนั้น อย่าพึ่งหวัง จึงไม่เป็นการแปลกอะไรที่พบว่า ผู้ที่จบโรงเรียนออกไป บ้างก็อ่านหนังสือไม่ออก

อ่านถึงตรงนั้นคุณอาจจะคิดว่า แหม นี่คนไทยก็โง่หมดกระซี่

ไม่หมดหรอกครับ เพราะคนที่รักการอ่านนั้นก็ยังมี อย่างน้อยก็คิดว่าคุณคนหนึ่งละ แต่บ่อยเปอร์เซ็นต์ และอยากสะกิดกันไว้เท่านั้นเอง เพื่อว่าจะได้ช่วยกันแก้ปัญหาให้ได้บ้าง แก่คนรุ่นนี้ไม่ได้ แก่รุ่นลูก รุ่นหลานเราก็คงดี จริงไหม

ผมเคยสังเกตดูเหหมือนกันว่า จะมีคนพวกไหนบ้างในบ้านเมืองเราที่มีนิสัยรักการอ่าน คุณๆ แล้วก็เห็น จะต้องยกให้แก่บรรดาข้าราชการประจำทั้งหลายละครับ เพราะรู้สึกว่ แต่ละท่านล้วนมีนิสัยรักการอ่านกันทั้งนั้น โดยเฉพาะตอนเวลาพักกลางวันด้วยแล้ว กว่าจะได้ถูกขทำงานตอนบ่าย ก็ร่วมบ่ายสองโมง สามโมงโน้นละครับ แต่ละท่านดูเหมือนจะกั้พ้้นอยู่กับการอ่านแทบทั้งนั้น ยิ่งข้าราชการหัวเมืองด้วยแล้ว คุณเหมือนท่านจะมีนิสัยรักการอ่านเอาตอนช่วงเวลาดังกล่าวกันโดยทั่วหน้าเสียละครับ

นักรักแท้ ๆ

